

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disquisitionvm Magicarvm Libri Sex

Delrío, Martín Antonio

Mogvntiae, 1624

Qvæstio I. De exemplis superstitiosarum curationum siue magicorum
remediorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62472](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62472)

mum de casibus Episcopo referuatis, de quo tamen ipse argumentis validissimis contrarium docuerat prius, quæ soluere non videtur ipsemet potuisse; sane neuter soluit.

CAPVT II.

De officio confessarii, qua medicus est.

Debet medicus & morborum causas, & genera, & remedia nosse. Animi morbi sunt peccata: quorum genera & causas libri præcedentes quin docuerunt; hic docebit, quibus remedijs vtendum. Ea sunt, vel licita vel illicita. Illicita propter periculum & superstitionem. Licita prorsus & citra controuersiam sunt omnia. Ecclesiastica seu diuina. Naturalia aliquando, propter periculum illicita sunt dæmoniaca seu superstitiosa semper sunt illicita. de singulis disquisituri, ab his ultimis ordiamur.

SECTIO I.

De remedijs superstitiosis seu illicitis.

Dissimus illa vocare dæmoniaca, de quibus tria dicemus. primo exempla quædam proponemus: secundo disputabimus. num à maleficis remedia peripossint, & an maleficia destruere liceat, & remouere?

QVÆSTIO I.

De exemplis superstitiosarum curationum siue magicorum remediorum.

VT omittam quæ exhibui exempla lib. 3. sect. 5. sect. 6. & sect. 8. lit. C. occurrunt primo loco tres modi

A Chaldæorum & Hebræorum primum refert Psellus, contra dæmonem terrestrem sacrificari debere lapidem *pyropiv* prius excantatum: quem lapidem ingeniose Serarius noster, *commun. suo varis & curiosa lectionis in Tobiam*, vult hoc nomen accepisse, quod sit fugas aduersarios seu pillosos (ita dæmones ab *Isaia* vocati) quasi *menos isarim*, vel *Zerim*. Hoc sacrificiū, plane idololatricum esse, nemo non videt: & tamen, vt dæmon per mendacium non decipiat, ex Zoroastris decretis id præcepit Psellus. nimis ille Mago suo credulus fuit & eo potius nomine ab Eugubino meruit reprehendi; quam quia dixit à Chaldæis quosdam bonos dæmonas credi: neque id satis expugnat Steuchus, eum lege lib. 8. *Compositæ cap. 28.* Quis ille lapis sit, fateor me ignorare. Zoroastris & Pselli verba dedi superius lib. 4. cap. 2. *quæst. 7. sect. 2. versic. decima sexta.* Secunda superstitio est, qua ligabant Iudæi Thephilin (h. est frontales quasdam fasciolas seu refegmina membranacea) capiti, & manui lævæ, & valuis, quæ ad dextram erant portæ chartulam infigebant: ita vt eius pars tertia respiceret thalamum: atque ita credebant dæmones impediri, ne possent ei nocere. meminit Paraphrast. Chaldæus, in *Cant. cap. 8. versic. 3.* his sacrilega verba quadam deprecatoria ex cap. 13. Exod. cap. 6 & 11. Deuter. inscribebant, & ea sic ad superstitionem detorquentes phanabant. Iubebantur illi Totaphot portare d. cap. 6. versic. 9. qua dictio significat specilla seu oclaria, vt notat Olearster: & hinc homines vere insulti & fatui carnaliter omnia intelligentes, sua Thephilin sunt commenti: quorum vanitatem & superstitiosos ritus diligentissime exsequitur Hieronym. Olearster. in ca. 13. Ezo. post medium lege,

& cæcitatibus miserorum miserere, & considera quam aptum illi nomen indiderint rei nugacissimæ cum Thaphel, radix vocis, insulsum, insipidum, ineptum, ac fatuum significet. Tertia superstitio extat apud Eliam Germanum dignior adhuc quæ à Regina Moria tauro donetur: *consuetudo* (scribit) *apud nos Iudeos Germanos inoleuit, ut faciamus circum per circuitum in parietibus cubiculi, in quo cubat puerpera cum creta vel carbone, scribamusque in singulis parietibus, ADAM, HAVAH, CHVTZ, LILITH: atque in ostio interiori scribamus nomina trium angelorum, SENOI, SANSENOI, SAMANGELOPH: quemadmodum tradit ipsa ipsa Lilitha, cum vellent eam in mari suffocare.* Sed tædet meminisse tam variarum vanitatum, quibus scaent scripta recentiorum Apellarum. Nec minus superstitiosæ sunt *Abracadabra*, & aliæ verborum formulæ apud Serenum *cap. 33. Aurelianum lib. chron. cap. 1. Myrepsum scilicet. 2. antid. 298. & 405. & 419. & scilicet. 12. p. asimitem Marcellum, Aetium, Columellam, & alios Gentiles. Recte, verique Stephan. Clauerius, cui ob communem in Cl. Claudianum operam, volo ut qui optime, doctis Miscellis suis, cæsuit tabullâ illâ Eagoglismensem, cui septem vocales Græcæ septies ordine mutato inscriptæ amuletum magicum fuisse. Prudenter tamen à Grucero inter supposititia relatu: ut, quod inter legitima vetustatis monumenta, immo inter bonæ frugis inscriptiones legi non merebatur: nisi forte censcas omnia sigilla, & characteres magicos, quia veteris ævi, & typis & luce donari debere, iustus Itygiæ paludi immergantur. Utinam ita fieret, nec quinquam talibus hodie animum adijceret.*

A Nam nec ijs qui baptisate tincti, factis horum immunes. Nam multa occurrunt apud Pomponatium *lib. de incantat.* multa apud Henricum Cornelium Agricolam. *lib. de philosoph.* sed plura apud Philip. Aureolum, alias Bombaltrum Paracelsum varijs operibus: quorum omnium libri prohibita per Ecclesiam sunt lectionis. Ut mittam alios, colligam quædam Paracelli duntaxat: ex quibus quivis intelligat, nihil in hoc homine neque pietatis, neque mentis sanæ fuisse: primo docet curationes morborum tam *ut supra* quam *ut supra* à dæmonibus per applicationem sigillorum, imaginum, monstroforum characterum, in designata cæli constitutione, & certis metallis incisorum, & ægri parti appensorum, petendas esse. Secundo contendit, nihil referre, an Deus, vel Angelus, vel diabolus, mundus spiritus vel immundus, ægro opem ferant modo curetur æger: & abutitur illo testimonio sacre scripturæ, *salutem ex inimicis nostris.* Et de morbis hyperphycis agens, sic scribit: *Quaratione & quo modo morbis Magico artificio insiditis succurrendum sit, scitu est necessarium omnibus medicis qui perfecti capiunt esse. De tali autem curatione nec Avicenna, nec Galenus scripserunt, aut sciunt quicquam. Non enim in Academijs omnis discitur ars. idco oportet medicum quandoque accedere vetulas, sages, & genios, rusticos, & circumforaneos, die Zanbrecher & ex ipis artem ipsam addiscere, qui pluresciunt de istis rebus, quam omnes academia professores, & quamquam hæc rideant: academia professores: tu vere illis inforti imaginatione & experientis effectum. Hæc ille. sed si imaginatio hoc operatur: nonne præstat eâ adhibere remedia sumptis, quæ vel ars medicorum, vel usus Ecclesiæ approbavit; sed audi quid*

¶ l. de philosophia
id Athe
sien. li. d.
occul. ph
of. lib. de
phil. m.
na & l.
le celest
nedici
na, & l.
le morbo
caduco,
& alijs.
¶ d. l. de morbo
caduco.

respondeat; Si quisquam (ait) supernaturali morbo vel dolore per incantationem deineatur, illi nullum naturale remedium proderit (hoc plerumque verum esse docbo sect. seq.) sed Magicum remedium esse oportet, quo morbus tollatur, quasi & introductus est.] hoc infert, quia homo impius supernaturalia Ecclesiae remedia repudiabat: quæ quia Catholici recipimus, non, quia nihil profint physica remedia ideo ad demoniaca cõfugere debemus. Subiugit: tales curationes magicas minimè contra Deum esse: quia illi non ad perniciem, sed ad salutem hominum utimur, dicant ad hæc quidquid velint Theologi.] os impurum quasi non sit Theologorum iudicare: quid contra Deum, quid non contra Deum sit. sic agyrta nequissimus Fidei tribunal sibi vendicat. Sed postea docbo, id non contra diuinas modo, sed etiam contra humanas esse leges.

Exempla huiusmodi superstitiosarum curationum sunt vetera quidem, quæ congerit Annæus Robertus lib. 1. rer. iudic. cap. 5. charta Seruiliij contra lippitudinem, apud Plinium lib. 28. cap. 2. Periapton Periclis, Plutarco in Pericle, & Bionis, Laertij in Bione, annulus ferreus Tralliani contra colicam libr. 9. in fin. & alius Heliodori in Hist. Æthiopica, item in cedula Eudoxia apud Cedrenum pag. 274. carmina & incantationes quibus sanguis sistitur, Heliodor. lib. 9. hist. Aethyop. Froissartius tom. 2. Annal. cap. 65. & aliatum ægritudinum, vt Salomonis apud Ioseph. lib. 8. ant. cap. 2. Indorum, Strabo lib. 15. Tartarorũ plutarcho in Symposio, Græcorum apud Platon. l. 4. de rep. b. Romanorum, apud Iulium Apolo. 1. Recentiora vero non pauciora colligi primo curationes illæ per cerearum imaginum fabricationem, in quas se morbum magi putant deri-

A uare, de quibus sic idem Paracelsus a Fabricer medicus ceream imaginem ad similitudinem patientis & in nomine eius, aut conformer ceream particulam similem effecti parti, idque indubitata fide & forti imaginatione, credat per illam sanitatemegro restitui posse, ac tandem, additis Magicis precationibus, ceream illam imaginem in ignem proieci. At si forte ex doloris acerbitate, vel partu affectu, vita periculum metatur, integram imaginem certis verbis conjuraturatis, comburat medicus, & liberatur aeger.] Sed alio loco dissicit, & vult imaginem fieri ad formam & similitudinẽ maleficæ, quæ morbum induxit b. Sed omnis hæc ars imaginum non minus ad tollendos, quam ad inferendos morbos, diabolo inuenta est auctore. Hanc superstitionem etiam ipse Plato damnauit lib. 11. de legibus, & est dissimilis illi, quam ex Astrologis Martilius Ficinus obtrulit, de quo postea. Huc pertinet vsus ille phylacteriorum Iudaicorum, ad imaginem serpentis aenei Mo-

B faici, de quibus legi potest Philastrius in heresi serpentis Moisaici: cui tamen non assentior volenti talia fuisse phylacteria Phariseorum, quæ Saluator noster reprehendit: sed verior est D. Hieronymi explicatio.

D Eodem 2. pertinet quod, ad curandum pilorum, acicularum, spinarum & similibus corpori ingestorum maleficium: vult idem, non eximi illa per vulneris incisionem: sed materiam illam sponte prodeuntem, totam excipi, & in foramine facti Sambuci, vel quercus orientem spectante imponi, & ex eodẽ ligno cuneo obturari certis verbis additis c. clara hic quoque est superstitio: immo & Diaboli opera, per quæ residuum materiæ statim fertur ad idem foramen ex corpore in quo latitabat.

al. de by
perphysi
morb.

l. de vi
longa.

el. de oc
philol.

3. Talis erat curatio illius, qui ægrotos apprehensos in foro collocabat, & eorum corpori appendebat chartam miris variisque characteribus consignatam, & additis nominibus dæmonum: *Bulfar, Narithum, Olesar, Bilech, Mammon, Oriens* &c. deformatam.

4. Talia erant nomina Ephesia, per quæ dæmonij obfessi liberabantur, teste Plutar. *h. in symposiac.* Talia sunt conuitia & lædoria, quas commendat Apollonius apud Philostratum libr. 2. & Petr. Martyr. de rebus Indicis. *leg. Ter. Tyrium de locis infestis, p. 3. cap. 56.* M. re libi Lutherus placuit in congerendis feridissimorum conuitorum olentietis, quibus dæmonum tentationes dispelli censuit, homo pari spurcicia & vanitate, quibus ego chartam non conspurcabo: & miror quenquæ sine nausea legere posse. *symposiac. lib. 2. cap. 24. & 26.* ubi huiusmodi ferculis dignus conuiuator struices congerit patinarias, sed sicut iuramentis & blasphemijs non abigitur, sed aduocatur potius dæmon, vt recte Casian. probat exemplis nonnullis adductis *libr. 12. hist. c. 20.* sic etiam scurrilibus aut iracundis conuitijs & atrocibus maledictis eorum, qui Passione ad id mouentur: & non charitate moti, ac fidei zelo inuitati, & ex officio ordinis sacri, id faciunt. Nam legitimis ac probis exorcistis licet dæmonem superbissimum sic vlciſci & diuexare, vt Mengus præscribit *exorc. 4.* & facit D. Antonius apud Athan. & Christiani primitiui apud Prudentium ubi.

*Intonat antistes Domini: fuge callide
serpens,
Exue te membris, & spiras solue lates.
Mancipium Christi, fur corruptissime,
vexas?*

5. Tales sunt Hexagoni duo Para-

A celli, inscriptis vnu *s adonai*, alter *icheo us.* vel *Terragrammaton*: quibus certo modo præditis, omnem morbum magicum pelli iactat. item de characteribus *Auigal Zintor*, &c. inscriptis nouæ membranæ ante folis ortum & per N. dies renouatis, &c. contra maleficium matrimoniale: & contra idem, quod tradit de *Gabata* seu solea equi ferrea fortuito itinere inuenta, & ex ea, die Dominico, tridente fabricato, &c. & quæ huiusmodi accumulatur nefarijs libris suis de *caelesti medicina*, & de *characteribus*.

6. Talis cûratiõ fuit illa, quam Gril-landus descripsit d, fuisse Iuriconsultum quendam in Sabinensi agro coniugatum, sed maleficio, factum impotentem, cui nullius medici ars poterat optulari. is magu consultuit, à quo iussus: vtea nocte cû coniuge dormiret, sumpta quadam potione priusquam decumberet. Sedulo tantum caueret, ne nocte illa vel vxor vel ipse signo se crucis cõmunirent: neue metuerent, si quid auribus oculisue insoliti obseruaretur. Paruit caſidicus, & ad vnguem cunctis obseruatis: quinta circiter hora noctis, ecce illi pluuia, procella, tonitrua, fulguraq; maxima: mox & adeo pauendi terræ motus, vt concussa domus ab imo nutaret, non secus ac arbor à ventis pene euulsa, succedere hominum magni clamores & eiulatus. Cûque in eam partem maritus oculos cõieciſſet videt in camera plusquam mille, vt apparebat (vtar verbis Grillandi) ad inuicem certantes, & vnguib; pugnis & calcibus crudeliter pugnantes, & lacrantes alterius facies ad vestimenta tota: inter quos vidit mulierem quandam, qua erat alterius oppidi vicini, & dicebatur, quod erat malefica, de qua ipse sensu multum suspicabatur, ne ab ea maleficatus fuisset, qua vltra omnes maioribus gemitibus &

d de fortileg. q. 8. nu. 16.

vlulatis cruciatur, & crines faciemque suam totam vnguibus lacerauerat. Propter quæ ipse maleficiatus dixit, quod aliquantulum timuit à principio, dubitans ne quid mali sibi accideret: deinde recordatus de monitionibus magistri reassumpsit vires, uxorem vero semper tenuit sub pannu absconditam, ne ista videret. Postquam vero ita certauerant per mediam horam vel circa, ingressus fuit magister in camera prædicta, & erat tunc circa mediam noctem: ad cuius ingressum omnes illi pugnautes vna cum muliere statim disparuerunt, & abierunt penitus. magister autem accessit ad maleficiatum, & illius humores tetigit manu perfri-cando aliquantulum: dicendo quod non dubitaret amplius, quia iam liberatus erat.] post cuius discessum maritus conualuit, & deinceps liberis operam dare valuit. In hac narratione maleficus iste coëgit mulierem illam, quod intulerat, maleficiu tollere, immissis dæmonibus, qui sic eam specie pugnantium acerbissime cruciarent.

7. Superstitiosum est putare quod à Sophrone in mimi traditum, Rhea, & Hecata canes immolandos, propterea quod canis latrans Lemures fuget ac dissipet, quemadmodum & aspulsatum, aut aliquid tale.] Vnde colligas non nouam esse saponum superstitiosam curationem, de qua his verbis relatio Lud. Frois, pap. 246. quando demon hominem inuasit, Iapones aiunt insilisse in illum vulpem nomine autem vulpi intelligunt demonem. Ad exterminandum autem demonem ritus exóticos & prorsus peregrinos cum mille superstitiosum formulis vsurpant: inter quas vna fuit omnino ridicula. Iusserant enim omnes canes Ozacane vrbis trucidari, ad perterrefaciendam vulpem Domina dicta ventri inclusam.] Æque superstitiosum, quod nonnulli arbitrantur vi Gallicantis quædam maleficia dissipari, non enim habet vim maiorem cantus

A ofcinis huius, quam cuculi vel corui. Ast obijciuntur exempla quædam, quæ retulit Nicol. Remigius a, quibus probari videtur dæmonem ad gallicantum, striges quas vectabat deicisse, vel conuentus sagarum hoc canore dissipatos. Idiota gentiliu responderent, dæmonum noctu maximam esse potestatem, interdium vim infringi & debilitari. ideo noctis silentio nocere hos lupos vespertinos, quo princeps tenebrarum dominatur. ideo lamias circa tertiam noctis vigiliam (hoc est in tempesta nocte, quæ mediam præcedit (vt plurimum mortalibus infestas esse solere, vt tradunt Aristomenes, & Telephrom b, & Hierocli obijcit Eusebius; & quo tempore etiam se spectra sæpius ostentare Plutarch. d Plinius e & alij docuerunt. At Christianis hæc indigna responsio foret. Philosophi confugerent ad dissidium naturale gallinacei. cum leone & serpente: frustra. quia Diabolus duntaxat Metaphoricus est serpens, ac leo. Si quid ergo veritatis huic experimento iubeat: crediderim potius tenebriones istos gallicantum odisse, propter mysterium aliquod ipsis odiosum. An quia diei prænunciator ales, ad Dei laudem homines excitat, multaque peccatorum genera, quæ obscuro suo populo nox obtexerat, solari lampade dispelluntur? an quia Dominica resurrectione commemorat se triumphatum & collisum: quæ post noctis medium contigit? an meminit penitentia Petri Apostoli ad gallicantu, vt lapsus prædictus fuerat, inchoate, & electissimi sibi boli sic erepti? consideratione hæc digna videntur Ecclesie, quæ cum B. Ambrosio concinit g de Gallicinio.

Præcedit iam sonat,
Noctis profunda per uigil
Hoc omnis errorum chorus

Viam

al. Dæ-
monol
cap. 14.

b apud A-
puleium
l. 7. & 2.
c ex Philo-
stra lib. 4.
d in Bru-
e l. 7. epist.
f adu. iu-
se. co. m.
in Scen-
Her. Oc-
tz. v. 114

al. i. d
monol
c.

g in lat-
bus dicit
Domini

Viam nocendi deserit.

Mucra latronis conditur.

(En vnam causam)

Lipsis fides reuertitur,

Hoc ipso petra Ecclesia

Canente culpam diluit, (en aliam)

Rupto tenebrarum situ

Noctis fugat satellites.

Hoc esse signum praesij

Norunt repromissa spei,

Qua nos soporis liberi

Speramus aduentum Dei.

Subdit deinde & Petri cantu galli
cognito poenitentiam.

Prudentius quoque Hymno ad
Galli cantum.

Ferunt vaganteis demonis

Latos in bris noctium.

Gallo canente exterritos

Sparsim timere & cedere.

Inuisa iam vicinitas

Lucis, saluti, Numinis,

Gallus negantes arguit.

Gallo canente spes redit,

IESV labentes respice,

Tu lux refulge sensibus,

Mentisque somnum discute,

Te nostra vox primum sonet,

Et ora soluamus tibi.

En reliquas causas quas pro-
posui.

8. Tale puto, existimare quod ablu-
tio manuum matutina quidquam pro-
fit ad maleficium illo die arcendum:
falsoque id sagas illas Remigio persua-
sisse. *b* Munditiam quidem daemone de-
testatur; sed animam, non corporis. Non
hanc membris suis, luxuriam, & ne-
quitiam mancipijs, & publicae libidinis
victimis, vel nimiam vel superflua com-
mendat: cur mulierculas & viros. quo-
rum animi muliebres, ad tam putidum
& curiosum sic lauandi, sic comendi, sic
leuigandi, pumicandi, poliendi studiu

A tam intense & sedulo impelleret: si cor-
poris munditiam odisset? huc refero
illud de immersione in aquam, quod
narrat Arnulphus Lexouienfis in epist.
ad Papam Alexandrum his verbis: *vt*
miracula facere crederentur, & quibusli-
bet commentis secularium personarum fre-
quentes inuitarent accessus, sanitatis reme-
dia promittebant ei, qui se incantata ab eis,
nescio quibus carminibus aqua septies sus-
stineret immergi. Aegra itaque mulier
aqua glaciale frequenter immersa inter
manus comprimentium monachorum, con-
gelata decessit, dum vim algoris agritu-
do non sustinet, & profana religionem tu-
ram potius irritat ad perniciem, quam
DEI misericordiam ad salutem. citat
Ann. Robertus lib. 1. rer. iudicat. ca-
pit. 5.

C 9. His annuero lotium humanum,
quod prodesse putat Ananias *i*, & ex-
emplum de quodam Pherone suppedi-
at Herodotus *k*: a daemone Pheron
rex excacatus, quod speculum iratus in
Nilum flumen contorsisset: postquam
vndecim annis sic luce caruisset, oracu-
lum, quod in Bruti vrbe consuluerat,
fertur respondisse, visum ei rediturum
si oculos abluisset lotio mulieris, quae a
solo suo marito cognita fuisset. Exper-
tum ergo primo loco propriae coniugis
vrinam, cum nihil amplius cerneret;
caeterarum deinceps; tandem oculos
recepisse. Ibi quoque omnes mulieres illas:
praeter eam, cuius vrina salutaris fue-
rat, in vna urbem coegisse: quae *lego*
Gallos rubra gleba dicta: & eas illic vna
cum vrbe omnes concremasset: & medicam
illam suam sibi matrimonio copulasse.
E sic videlicet Diabolus nullam inimicam
diadendique mortales, de imbecilli
quoque sexu, occasionem voluit praeter-
mittere. fuit in eadem superstitione
Syracusanus iudex Pascalus: qui D.
Luciam Martyrij corona mactauit. id-

lib. 4. de
Natura
daemone.
li. 2. seu
in Euter-
pe.

circo enim virginem lotio perfundi iussit, quod sagam putaret, & sic maleficam vim resistendi tormentis repelli arbitraretur. lege Martyrium D. Lucia 6. Suriy tomo. Ne de hoc dubites, scias idem doceri à B. Althelmo. versico. de laudibus virginitatis (qui nondum in lucem editus) in martyrii SS. Chrysanthi & Dariae, qui est M. S. Leodij in Abbatia S. Laurentij; his verbis;

Lotia tunc licet crudelis spargere iussit.

Sacros humectans artus fetore putentis.

Qui liquor (vt dicunt) atrum phantasma fugabit.

Dum vernam Domini sperat Necromantia fretum:

Sed putor Ambrosiam fragrabat nectore suaem.

Et apertius idem in lib. profaico eiusdem tituli, qui editus typis: Sed milites magicis putantes prestigij gestum, putentissimis illum perfundunt lotij odoribus, quibus curata arbitrantur Chaldaorum & Hierophantarum phantasmata, simulque ariolorum magorum machinas evanescere. Scilicet, his perterreatur & fugetur, quem non pudet pigetque in fetore cadauerum, & libidinum stercorebus volitari. Tamen & Salisberienis id censuit lib. 1. Polycratici, c. 8. Qui (ait) libenter non videat & rideat, cum prestigiarum lotio perfusi ars deletur, & oculi, quos malitia sua praestrinxerat videndi facultas reparatur? Digni, qui credunt, non infundi tantum, sed perfundi. Aliquid dicerent, si hoc tribuerent superbiae demonis, rei indignitatem non ferentis.

10. Tales sunt νεφελος & νεφελος, & φηλα & φηλο, quos punit Synodus Trullana can. 61. vbi Balsamon, primos

A illos exponit diuinatores ex nubibus, ego etiam crediderim fuisse eos, qui nubes improbo ritu, ne nocerent, incantabant, & ideo persecutores nubium vocabantur. γυφιστας vocabant eos, qui exorcizabant morbos, & certis imprecationibus abigebant, illud optime Balsamon, φηλα & φηλο, hoc est remediorum seu amuletorum praeditores dicuntur:

B qui fraude demonis eis qui a se decipiuntur, vincula quaedam ex sericis filis contexta qua & πογγια dicuntur praebent: quos aliquando quidem intus habent scripturas, aliquando vero falsa quaedam alia quaecumque incidunt, dicunt autem hoc iuuare, ad omne malum vitandum si ex collis eorum quilla accipiunt perpetuo pendeant. Mox exemplum subdit de τσ & τσ gestatoribus: Praefectus quidam Hosij de re huiusmodi accusatus, manifesto deprehensus est in sinu ferens indumentum infantis nuper nati: & dixit hoc sibi datum fuisse à quadam muliere, ad auertendum eisque os occiudendum, qui contra illam diuere conuenerat. Vnde etiam subiectus fuit κα. Doctores ei, execratione.]

11. Tale etiam illud quod narratur à Georg. Pictorio a ex Abbate Spanhemensi subulcum quendam fuisse, qui in scripturae suo vel baculo pastorali scedulam nomine D. Blasij inscriptam habebat: cum baculi vi & potentia, porcos suos ab omni luporum vi & rapto tutos credebatur, ac tantum scedulae numini tribuebat, vt etiam porcos in agris solos pascendos abigeret.

E Tamen contingente quodam tempore, cum gregis pastor abesset: & quidam praeterens demonem custodire vidisset, illicque dixisset, quid ipse hic custodiret, qui hominum salutis persecutor foret pessimum? respondit, porcos custodio, retulit alter cuius iussu demon, inquit, stulte pastoris confidentia. Nam scedulam quandam suo bacillo inelisset, cui diuinam asserit virtutem,

vel

a. Hage
de dem
sub lau
ribus

lib. 2.
c. 30.
c. 10.
lib. 2.
c. 9.
lib. 1.
c. 8.
cap. 7.
lib. ca.

vel inde quod Sancti Blasij nomine est inscripta: & eam porcos suos à luporum iniuria defendere, contra legem suam, credit: mihi falsa superstitione inherens: ubi cum per me fuisset vocatus, & denuocatus, & non comparuisset, me Sancti Blasij vice huc custodiendum contuli. ut enim semper libens Dei & Sanctorum vices gerorita & nunc libentissime pro suo S. Blasio illi porcos custodio: ut stultum hominem in sua vana confidentia extollam ac roborem, ac eo perducam, ut talem sedulam pluris quam Deum faciat.] Non simplex sane hic pastoris error fuisseprehenditur; non, quod S. Blasij deustus esset cultor; & ei se suaque comendaret (quod Pictorius ex secta suæ mysterijs latenter vult insinuat) nã Sãctos honorare, obsecrare, & auxilio custodiãque eorum nos committere piũ & salutare est, quicquid hæretici garrant: verum quia fiduciam in schedula collocabat, & quia schedulæ diuinitatis aliquid tribuebat: & quia Deum tentabat, relictiis suis in schedulæ tutela: non etiam Sanctorum auxilium precibus impetrandum sibi, sed nudo nomine chartulæ inscripto opinabatur. Scio in Traiectensi tractu ultra Mosã, quibusdam in locis simili superstitione, certis verbis admurmuratis, pedem à pastoribus terræ infigi, & sic putare te absentibus nullum gregi à lupis periculum superesse, quod impiã credulitatis.

12. Huc referenda multa Plinij, ut hyenæ sanguinem inunctum impedire omnes Magorum artes: felcanis nigra amuletum esse domus totius eo suffitã purificatæue contra cuncta & maleficia eandem vim esse amianto lapidi d: menstruoque sanguine tactis postibus, aut atri canis sanguine resperis parietibus, eiusque genitali sub limine ianux detollof: quis ista non rideat non

A nisi qui probet eam quam idem tradidit libr. 25. Mandragoræ effossionem, aut Varronis Sista, Pistã, Rista, Xista, vel eiusdem ter repetitum Anasagenf. vel Pentagonos Antiochi aut Constantini ficitios, veteres tamen & antiquæ superstitionis, & innumera Marcelli Empyrici in libro Medico eius, quædam etiam Tegetij in lib. de Veterinar. & imaginum illam fabricationem planetariã, quam ex Plotino & Arabibus periculosè tradidit Marfilius Ficinus lib. de vita cælitus comparanda: quo libro non videtur venenis exhibitis satis idoneũ antidotum addere. facit enim perinde ac incitus & ineptus conuiuator, qui conutuis apponeret cibos multos salutare, multos etiam veneno imbutos, & dũtaxat diceret, vescimini salutaribus, relinquitẽ noxios: nec indicaret, qui in tam multis, tam varie conditis vt dignosci vix queat, sint illi noxij à quib. abstinendum censeat. Ludere hoc conuiuas esset, & lædere. Sapientis conuiua tũc foret incœnatum abire potius, quam tam apertum vitæ discrimẽ subire. Idem ego censeo, de libro illo præstare nihil eius quoad imagines illas credere: quam cum periculo aliquid in animum admittere.

D 13. annũmerare licet, quæ recentiora, contra visibiles inuisibilesque hostes, ex cogitata nugacissimã superstitionis & taciti cum dæmone fœderis, quædam retulit Pictorius g primam de Cicorij radice, quam die S. Ioannis Baptistæ paulo ante auroram, cum auro & argento flexis genibus contingunt: & terro, per gladium Iudæ Machabæi, exorcizatã, multis cæremonijs ex terra eruunt, & secum portant contra aduersa omnia. deinde de ijs qui crines pectinando euulsos non nisi ter cõspu- tos abijciunt, & si oua comederint, eorũ testas, non nisi ter cultro perfollas in

g Epitome de Magia. c. 26. & 17.

catinum proijciunt, timentes vtrumque neglectum veneficis nocendi occasionem præbere: feruatum, credentes præcludere nocendi potestatem. Denique qui Sammonici Sereni. *Abracadabra* dictim ordine retrogrado minuentes de collo suspenderit: vel alia Hebræorum, ex Rabbi Hama *lib. speculationis*.

14. Quicquid Remigius dicat, non puto sic dæmoni odio esse salem profanum, vt ob eius asperionem maleficium cogatur solueri: sed id eum facere ex pacto, vel vt aliquam introducat superstitionem, naturalis quoque vis salis non satis efficaciz habet ad huiusmodi morbos sanandum, quare supersticiosa hæc curatio.

lib. 4, fol. 145.

15. Loci mutatio quam Ananias *b* suadet, vt & nominis mutatio: merito suspecta est. quid enim virtutis occultæ, ob angelorum, quos propterea vult simul mutari, proprias vires, habere queat: non video: nec quisquam opinor, nisi per mendacem Cabbalistarum dioptram, Theologis Catholicis execrandam. In nominis mutatione quid est (quæso) efficientiz naturalis: aut qui (quæso) angeli non ipsis hominibus, sed hominum nominibus sunt præpositi? quid locus in maleficium influit, ratione angeli loco præsentis? potest situs & loci salubritas aliquid prodesse, vt & in cæteris morbis: potest imaginatio noxia deperdi, potest etiã prodesse loci mutatio, sicut & vestium, lecti, stragulorum, puluinarium, quãdo hisce maleficium inditum, insitum, vel aliter in eis absconditum: vt recte colligitur ex *Tobia c. 7.* vbi Raguel iubet sponsi aliud cubiculum præparari. sic Zachar. Vice comes complem. artis exorcist p. 1. doctrin. vlt. nec alia ratione loci mutatio potest prodesse.

16. Clarioris superstitionis est, pu-

A tare si quid precario vel furto de malefici domo acceperis, maleficiũ cessaturum: idque merito Remigius reprehendit. Nec enim hoc aliud est, quam maleficium maleficio sanare: par dementia illorum, qui pro philtero vtuntur crepidis, lacinijs vestium, vel præfegminibus vnguium personæ quam amant: vt docuere veteres scriptores. *b.*

17. Similis est vanitas existimantium, contra spectra prodesse canes, equos, vel stricti gladij vibrationem, ex doctrina Homeri *Od. ff. 7.* & Virg. *Aeneid. 6.*

Tuque invade viam, vagisque eripe ferrum.

Vbi perperam Lamb. Hortensius asserit reipsa compertũ ferri aciem dæmonas formidare. Iudaica illa opinio fuit, vt patet ex Thargumæo *m. cap. 3. Can. v. 8.* sed ridicula. Nulla enim huic rei causa subest, nisi quod ictu & vibratione aer dissipatur, & continuum illud cadueris, vel corporis aerei assumpti soluitur: quod ipsum nihilominus proclive sit dæmoni impedire ictu cluso per diuersionem, vel corporis alterius interiectionem cur igitur hæc timeatur non certe magis quam culicem elephas, vel triceps Cerberus catellum Melitæum. *Plura Tyræus d. p. 3. cap. 57.*

D Duo adscribam exempla ex Casario de milite prius est, qui in Meneult, quo viuus vti solebat pellito indumẽto vestitus apparens, non potuit gladio fugari: quo cum caderetur, nõ poterat spectrũ vulnerari. talem ex se sonum emittens ac si mollis lectus percuteretur. hic apparere desijt aqua adpersus quæ caluo Dominico fuerat superfusa. *Sic ille, l. 12. c. 12. 15.* Concubina Sacerdotis cuiusdam nocte mortem subsequente; diu ante lucem Lunã splẽdente cuiusdam militi apparuit, per viam equitanti primum miles & serui audiuere mu-

liebrem

a lib. 3. de monolis. c. 1. Theoretici in Pharmaceut. Lucian. in Diab. meretricijs, Melissæ & Bacchid. & Apulejus lib. 2. de alio. c. Clauus lib. 7. de honest. discip. 4. Ananias d. 4. fol. 145. Lambert. in Virg. 6. Encl.

Tiebrem vocem opem postulantē: mox videre mulierem rapidissimo cursu ad eos properantem. Mox miles de equo descendens, & gladio sibi circumducens, foeminam bene notam intra circumulum recepit. *Et ecce ex remoto vox, quasi venatoris, terribiliter buccinantis, nec non & latratus canum venaticorum precedentium audiuntur. Quibus auditis, cum nimis illa tremere, miles auditis ab ea causis, equum seruo committens, tricas capillorum eius brachio suo sinistro circumligavit, dextera gladium tenens extentum. Approximante infernali illo venatore, ait mulier militi, sine me currere, sine me currere, ecce appropinquat. Illo fortius retinente, misera se eripere summa vi connixa tandem ruptis capillis effugit: quam diabolus infecutus cepit, equo suo illam injiciens, ita ut caput cum brachijs penderet ex vno latere, & crura ex altero. sicque capta inuito sed vidente milite praeda praeteruehitur. Miles mane ad va lam rediens, cuncta narrauit, & capillos ostendit, cumque minus ei crederent, aperto sepulchro, cadaver sine capillis, qui euulsi, inuenerunt. sic ille lib. 12. c. 20. quid hic gladij contra spectru potuerunt tantundem quantum monachus spectrum seriens apud Gaguinum, ut alias narraui lib. 2. q. 27. sect. 2. lit. L. Ex qua narratione ut & ista Caesarij colligitur & alia, vereor ne supersticio fuerit ex Magorum ortu circulis coniatorijs: nepe circumducendi circuli, & in spacio illo consistendi. Nam licet crux in medio circuli facta legatur, tamen illi circuli figurae fidere videbantur, & crucis efficacitatem ad spaciū illud circuli restringere, quod improbu profecto. Huius circinationis aliud quoque exemplum reperias apud eundem Caesarium eodem l. 12. c. 12. de Sacerdote, qui spectris tota per iter no-*

A *te infestatus, circumulum circūcirca se ducebat ibi subsistens: & illis euanescentibus, procedebat. mox iterum se ingerētib. nouum iterum circumulum ducebat: sicque ad lucem vsque laborauit. Obseruabis ridiculam illam opinionem de armis apud Psellum lib. de demonibus in fine. Demoniacum corpus per totum se naturaliter sensuale, secundum partes singulas absq; medio videt, audit, tangit, patitur que tangendo, & diuisum dolet sicut corpora solida, sed hoc interest, quod corpora quidem solida diuisa cum sunt, aut vix aut nunquam restituntur: corpus vero demonum, uti secatur, mox in se item recreatur atq; coalescit, sicut aqua aerisq; partes quando aliquid incidit solidū, sed & dicto velocius demoniacus spiritus in se reuertitur: dolet tamen interea dum diuiditur quam obrem aciem ferri metuit, idq; animaduertentes, qui fugare demones moluntur, tela & enses in rectum ibi constituunt, quo nolunt demones aduentare.] Hac more suo sibi vendicat Rhodiginus li. 2. ca. 8. & sic Pselli errorem suū facit. Quod de corporis discessione, & coalitione subita dicit, verissimū est, & experti duo in Hispania Nobiles mihi non ignoti. Quorum vnus dum nocturno tempore vagatur, in spectru incidit specie Athiopis terri mole Gigantea romphaea stringentis. hic, cui plus audaciae quam pietatis erat, certa ficulnea munitus, impetum sustinuit, seque gereus animosē vulnera punctimque hosti ingerit. Sed aërem verberans, donec lassus concidit, & à vicinis, qui ad strepitum accurrerant domum sublatus, multis post diebus lecto affixus, vix conualuit. Hoc Burgis accidit: alterum Salmanticae. Degebat ibi Theologiae studiosus quidam, è prima nobilitate: qui pristinae castimoniae & pietatis oblitus, noctu magno periculo & labore parietibus transiens in quoddam Sactimonialium monasterium vsque ad*

Dormitorium (vt vocant) se penetrari ibi permittente Deo, priusquam ad cellulam, quam animo præoccuparat, pedetentim perueniret, objicit se illi spectrum specie viri grauis & honesti, prolixo capillitio & barba, lorum ingens manu tenens, & nullo verbo facto bubulam minitans insultationem. Venerat prope armatus miser ad inceptum, scuto, gladioque: hunc stringit, illo se tegit, visus sibi non semel latus aduersarij, lorum subiens, haurire & brachia illi lorumque rescindere: sed semper brachiū corpori, lorū parti amputatæ subito iunctum apparebat. tandem lorarius decussatim illi in vtrūque humerum sic viuenti bouem mortuū (vt cum comico iocer) impedit, vt in terram collapsus, vix trepidus se fuga eriperit: & domum reuersus deprehenderit, ad modum Sanctæ Andree crucis, sibi in pectore, & in tergo, ad quatuor digitorum latitudinem, notā cōtusionis rubore liuoreque mixtæ impressam. tumuit mox vibex, & cum intolerabili ardore, quasi vermiculare nescio quid, quod grauissimum cruciatum adferebat, miser sensit. sub cutē, & (ne vanum visum putes) altero tertio die post die ad plures migravit. Nec animum, nec nouina addo, vt vnus qui adhuc superat, & defuncti quoque alterius honori cōsuletur. Norunt lasciuisti palumbi Dionxi, qui nocturnarum ad stupra discurfationum, vtrique fractus fuerit, & quā inanis ista de gladij rotatione contra vim dæmonum persuasio. Nam quod Erastus ex Iohann. Opotina narrat: qui Paracelsi amanuensis fuerat: solitum Paracelsum noctu consurgere, & machæram suam Helueticā vtraque manu in hostem inuisibilem huc illud torquere: id vel ferocientis furoris fuisse putarim, vel ex pacto cōuento. sic molestiarum indu-

In vit.
Paracelsi.

A. cias à dæmone pædrio impetrasse.

18. Sic, quod putant aliqui, remedia quæ contra maleficium vsurpantur nihil profutura, si re nō integra adhibeantur: hoc est, irrita fore, si prius tentatum fuerit à medico corporis; à cōselsario anime, remedium. solemnem enim iste solet esse magorum prætextus, vt docet Nicol. Remigius b & nota dæmonum fallacia: qua vitur primo: quia cum sit Zelotypus, veretur ne sanatio, ipsi, adēpta, alijs adscribatur. Secundo vt sic homines à diuinis & naturalibus remedijs auocet. Ex hoc capite valde mihi suspecta fuit scedula illa, siue progāmation mulierculæ medicæ circumforaneæ, hoc anno 1597. hic Louanij, in cuius vno articulo hæc cōditio continebatur. Idcirco etiam suspecti omnes illi medici, qui nolunt ægrum confiteri, priusquam præscripta ab ipsis pharmaca hauerint.

19. Est, putare maleficam non posse maleficium suum tollere, priusquam libertati sit restituta, & ex vinculis dimissa. Potest enim maleficium maleficio nouo tollere, quamdiu pacto cum dæmone non renunciauit, vt docet idē Remigius: potest etiam illud per dæmonem destruere, vt quilibet alius remouendo signum, etiam si adhuc carceribus contineatur.

20. Maleficam scopis in ostio positam impedire, ne domo exeat: vel, cōiectis in bullientem ollam soleis aut crinibus eius, vel acubus, cogere, vt acurrat: magicæ nugæ sunt, & peccata grauissima quia nituntur pacto cum dæmone inito.

21. Minus verberibus, aut vi maleficos adigere, vt maleficium tollant (cuius rei exempla peti possunt à Remigio c.) fieri potest vt liceat: si conditiones quædam ad sint. primo si certo sciatur auctor maleficij. Nam suspectos tantū,

verbe-

verberare aut alia afflicere contumelia, nec fas nec iura sinunt. 2. si nihil superstitiosum putetur adhibiturus. 3. dum non existimetur morbum alium transfaturus, quod fere semper facere confueverunt, vt exemplo declarat Greg. Turonensis d. videlicet ista diaboli liberalitas est, vt boni nihil vllis hominibus præstet, nisi cum æquali vel maiori hominū damno, quo spectat narratio D. Gregorij Magnie, de virgine obfessa: quæ cum operâ magorum ab vno dæmone fuisset liberata, in vniu-locum sex vel septem dæmonum millia successere. Neq; hoc poetas latuit, ideo enim fortassis finxerunt, nõ potuisse Admeto vitam conseruari, nisi vxoris Alcestis vicaria necef. Vnde re-æ noster Tragicus: cū remisso ab inferis Theseo, Pluto Hippolytum abripuisset, canit, alloquens Atticæ præsidem Deam:

*Casti nil debes patruo rapaci.
Constat inferno numerus tyranno.*

22. Quod remedium esse contra Vulturium maleficium censuit Salisberienfis li. i. cap. 11. Horum (ait) malitia, etiam cum plurimum nocent artificio leui dissoluitur: si videlicet, qui suspecti sunt, conueniunt ab aliquo in iudicio crimen suum inficiuntur: aut, si confessi fuerint, cogantur maleficium renocare. Iquid enim ad curationem inficiatio virium queat habere, nisi ex pacto conuenio? si tamen aliquis solummodo intendens signum destruere sic interrogaret, non aude-rem illum peccati, saltem mortalis, reum dicere.

23. Superstitiosa sunt, vt cum ad maleficium amoris tollendū, vtuntur maleficio odij. v. g. certo ritu consecrant vel execrant potius columbam nigram, & diuisam per medium dant

A comedendam amantibus. Item si, vt odij maleficium tollant, vtantur amoris maleficio, v. g. Eucharistiam sacram in ore habentes osculantur eam, quam volunt in amorem inducere, vel labijs chrismate inunctis id faciant. Item si, vt sterilitatis agrorum maleficium tollant, hostiam sacram comminuant, & tritam in pulueres spargant per hortū vel agrum. Quæ omnia sunt manifeste impia & sacrilegia, & tamen hæc facta aliquando legitur. primum illud refert Hollenus in præceptorio, de chrismate, alterū Grillandus; cetera de Eucharistia, Cæsarius Eisterbacensis l. 9.

24. Adde remedia iudiciarium superstitiosum, de quibus supra lib. 5. sect. 7. & 9.

Vltimum notandum multa esse superstitiosa (vt varijs locis ostensum) remedia: quæ ponunt Sprengerus g & ex eo Pet. Gregorius h, de plumboliquificato in scutellam aqua plenam infundendo, &c.

C Et hac de re Codronchus narrat historiam, ab auctoribus (vt ait) grauib. & certis relatam, cuiusdam mercatoris; qui cum in partib. Sueciæ extra quoddam castrum animi causa per quoddam prætium duobus famulis comitatus ambularet, malefica muliere ab vno ex conseruis à longe cognita, adhortatus est mercatorem, vt signo crucis se muniret, quoniam illius diuionis potentior venefica qua solo intuitu maleficia inferre sciret, ipsis obuiam veniret. Quod monitum ipse parumpedens, & ista nunquam sibi timorem incussisse asseuerans, cum nondum fere illa prorulisset verba, in pede sinistro illatam lesionem expertus fuit: ita vt cum pedem a loco emouere non posset, & dolore lancinaretur. ad castrum equo fuerit deductus, vbi per viduum doloribus auctis, accessit quodam villico, qui huiusmodi mala curare profitebatur: facto periculo ex plumboliquificato, & in aquam supra pe-

dem pro-

lib. 6. hi-
stor. Frac-
c. 35.
lib. 1. Mo-
tal. c. 9.

Antip.
na Alcest.

D

gp. 2. m.
lei. c. 1. q.
12. an. z.
exemplo
h li. 13. de
repub. c. 3
a num. 2

D

E

dem proiecto, morbum ex maleficio ortum dixisse: quibusdam prolati verbis, & tacto pede, per aliud triduum curatus est. sic ille libr. 2. de morbis venefic. cap. 2. Modus explorandi solet hic esse, vasaqua plenum imponunt super locum affectum corporis, & plumbum liquatum huic vasi infundunt, interim verba quædam obmurmurantes, & in plumbo coagulato pro varia guttarum conformatione: iudicant primo, an sint maleficio malum, necne: deinde cuius generis maleficio sit. De qua re tota verisimè idem Bapt. Codronchus lib. 3. de morbis venefic. cap. 13. ita pronunciat. *vt modus superstitiosus est, sic & demonem cooperari est credendum. quamuis non desint, qui existiment, à Saturno vim hanc plumbo esse inditam, vt maleficia prodat, quod tamen à veritate est alienum.*] Probare debebant. nunc supponunt tantum, & Planetæ vim tribuunt minime naturalem. Nam in hanc vel illam guttulas formam coagulari, pro natura morbi: mere & vere est opus non naturæ, sed intelligentiæ. Pergit Codronchus: *Nec laudare possum aliud experimentum, quod à quodam didici. Vt egrotus, cum decoctione verbenæ (vulgo herba sancti Iohannis dicitur) abluatur, in qua ablutione, si nihil reperiatur, vel decoctio non immutetur in colore, infirmum veneficio non esse affectum: quod magna copia pilorum, & præcipue suorum, inueniatur, esse argumentum efficax, non solum veneficij, sed & grauissimi, minimeque curam recipientis: quod si pili sint pauciores, morbum esse mitiorem & curationem admittere. Quod si decoctum illud ad nigrum colorem mutetur, signum esse presentia demonis: quod si ad alios colores mutetur, alia indicare. Cuius vero non percipit hunc etiam modum esse superstitiosum, cum illi pili virtute ver-*

A *bens. nec ablutionis elici vel procreari non possint.]*

Sic ille d. cap. 13. Addo, coloris hanc mutationem etiam naturali humorum prædominio (vt aiunt) in morbis non maleficis, sed grauioribus, posse contingere. Idem libr. 4. cap. 2. damnat tertium quendam modum his verbis; *alij columbum per medium scissum ventriculo agrotantis apponunt, nonnulla verba obmurmurando. Qui modi & alij consimiles manifeste magici sunt, cum prorsus virtute naturali careant.*] adde, nec sublit ratio cur miraculo res adscribatur maxime cum certa verborum formula vtantur. Postmodum idem iustissime conqueritur; *remedia multa,*

C *tanquam arcana, ex arte magica in medicinam translata sunt: vt multi Arabum sectatores fecerunt: vt Michael Sannarola in sua Practica, & quidam Bartholomæus, qui practicam & experientia cum quibusdam introductionibus in lucem edidit. Sic enim multis modis medicina scientia conspurcata remedium vanitate sepe coarguitur. Sed horum Satanicorum hominum curationes fallaces, ac incertæ sunt, ac sepe prestigiosæ, vt videantur per modicum spacium temporis sanare, & reuera non sanent. Credatur medico docto & pio (quantum ex libris eius colligo) in arte sua.*

D *Et in his omnibus Notandum, semper dæmonem lucrum aliquod sibi ex his comparare, & semper animæ interdum & corpori nocere: quia semper aliquid admisceat, quo fiduciam in ipsum homo profiteatur, vel quo nos à Deo ad creaturas aduertat, & à celestibus, curis ad canosa terrenaque deducat vel saltem à serijs & grauibus ad ludicra & nugatoria. Sic temper in al-*

quod

quod peccatum animam pertrahit, vt recte obseruarunt D. Augustin. & D. Leo. 2. Obsequitur mancipijs suis, vt firmius illa sibi deuinciat, & in peccato retineat.

D. Aug.
loctog. in
ta trium
Q. Q.
79. D. 120
serm. 19.
de falsio
Dom.

Si Deus permittit, hoc modo sanari ægrum, plures in fraudem pellicit: si Deus non permittit, sed impedit, tunc saltem peccatum hoc præcedentibus accumulans, conatur ægros in desperationem adducere. Si malum vni equo auferat, transfert in meliorem. Si mulierem morbo liberet, transfert in virum: si senem in adolescentem. Si fortem magus in alium non transfulerit, ipsemet necatur, vel ingens vitæ discrimen adit. coactæ nonnullæ Lamix, quia non poterant in alios, in suos ipsæ liberos transferre. Narrat auctor Demonomanix, fuisse in Gallia qui maleficio quo lætus erat curando magum accersit: ab hoc responsum: se morbo illum liberare non posse nisi in eius filiolum adhuc infantulum transferret. consentit impius pater, & à mago sanatur. interea nutrix, re intellecta, infantulum subducit, & cum eo aufugit: cum ergo magus non posset in eum transferre, fuit ipsemet à dæmone interfectus. Tolosæ, idem scriptor ait, studiosum quendam amico suo grauissime à quartana vexato dixisse, vt febrim vni suorum inimicorum traderet: illo vero respondente neminem sibi inimicum esse, dixisse: da seruo tuo: tandem, cum hoc illi religio esset facere, magum dixisse: da mihi eam, annuente ægroto, ipsum conualuisse: magum vero febrim oppressum interiisse. Facit lucri semper alicuius certa spes, vt etiam plane futilibus & absurdis nonnunquam cooperetur. sic enim (vt narrat I. C. ille Francofurt. c) cum vetula laborans ophthalmia studiosum quendam conuenisset, ab eoque petijf-

A set, vt quæ in schedula, quam illi porrigebat, continebantur, sibi non graueretur exscribere: certam se esse, si de collo illam gestasset, oculorum lippitudine liberandam: & studiosus scripti illius characteres, vel obsoletos cernes, vel obscuriores (vt solent) legere non valens: eorum loco hæc verba scripsit in schedula, *diabolus huic vetula oculos eruat, &c.* simulque præclarum philacterium mulierculæ tradidit, quod cum de collo suspēdisset, spe plena post paucos dies sanitati fuit restituta. Nimirum voluit Satan hanc anum decipere, & in superstitione sua obfirmare. Plura si vis, lege *libr. 3. p. 2. quæstio. 4. s. c. 9.* quibus addi quoque multa possunt ex Cardinalis Cusani exercitationum l. 2. in *Sermone, Ibant Magi, quam viderant stellam, &c.* vt eorum qui putabant contra sterilitatis maleficio, vel odij inter coniuges prodesse, si quis nidum auium inteniens caperet ipsam cum pullis matrē: & ideo vult à Moyse præceptum, *Deut. 22. ne mater cum pullis capiatur.* simili modo ad vitandas alias superstitiones alia quædam vult Iudæis prohibita, nempe præcepisse *Moysem vasa cooperiri, propter Dominas Abundas. sunt enim dæmones, quibus vetula offerunt esculenta & poculenta, qua mundando domum non comedunt, imo seducunt.*

Prohibuit ne vir indueret vestem mulieris, & e conuerso, propter idololatriam: quia mulieres vestes viriles & arma in honore martis inducunt: & viri muliebres in honore Veneris. Hoc festum peragitur à Christianis in Carnisprinio.] Et postea idē addit sequentia exempla vt ait superstitionis in curâdis morbis. *si res consecrata ad aliud, quam ad proprium vsam applicentur, est superstitio: vt aqua benedicta quæ bibitur contra infirmitatem, vel spargitur ad fertilitatem, vel datur aliquando brutis.*

Nota

c. l. de
lamis c. 8

(Nota hoc sanè intelligendum, vt & quædam sequentia. Nam aquam benedictam adhibere, vt remedium naturale, vel addito ritu aliquo superstitione id vere malum: sed eam adhibere, vt quid Sacramentale, & vim tribuere Deo per sacramentalia sua, ad corroborationem fidei, mirabilia operari solito; item vt dæmonis maleficium, vel præstigium cesset. hoc pium & licitum esse Catholicus nullus potest negare, vt docebo sec. 3.) & de lumine cerei paschalis, & de aqua b. prismatis, [de his idè censeo quod de aqua lustrali] Abstinerere à capite animalium in honorem S. Apollonia vel Blasij: vel vere carpitum luminis consecrati hoc non intelligo, si loquitur de cera benedicta seu candelis probo ritu benedictis. errat. (crux facta de lignis palmarum, balnea in vigilia Natiuitatis & Carnis pruij contra febres, & dentium dolorem, non comedere carnes in die Natalis Domini, contra febres, vel ad honorandum sanctum Nicolæum pro diuitijs acquirendis, petendo elemosynam, (hæc omnia satis clara sunt) eundo ad Sanctum Valentinum contra morbum caducum, ponderando puerum cum siliqine vel cera, (in his potest aliqua superstitione ab extrinseco aduenire: sed secundum se pia sunt & licita) portare crucem circumquaque per campos in vere contra tempestates (si non fiat, vim ponendo in tempore veris, non est superstitionis, sed licitum:) in certis oblatis super altare, sicut lapidibus in die S. Stephani, & sagittis sancti Sebastiani (hoc quoque pium, si tantum fiat in honorem, & commemorationem certaminis horum Sanctorum, sine fiducia in materia, forma numero, &c.) addit de aqua quæ tetigit vestem mortui, de lignis furcæ, de lignis coniungendis contra febres, de hostia non consecrata febres (hæc vere superstitionis sunt,) contra ictericiam de vrina; de pullis, &c.]

A puto legendum, de pediculis, neque hoc est superstitiosum, cum sublit ratio physica.

QVÆSTIO II.

An liceat remedium petere à maleficis?

B

ATISSIME hæc quæstio patet, in qua multi multa scripsere, multi etiam periculose admodum errarunt.

Certum est vt hodie, sic etiam olim fuisse, qui maleficia maleficis tollerent. Nam cum Corybantes essent numero LII. eorum XXXII. crediti sunt maleficia inferre, alij vero XX. eadem amoliri. Sic Scholiast. Apollonij lib. 1.

C

Dico primo falluntur iurista, qui existimant iure ciuili licere maleficijs vt, in bonum finem: nempe ad curandos morbos, vel ad repellendas tempestates, vt Hostiensis, in summ. Azo in summ. Pet. Aerodius lib. rer. indicat. 8. titul. 7. cap. 5. Barr. Salycet. Godefrid. & alij in leorum C. de malefici. Troilus Maluetius de sortibus,

D

Grillan. de sortileg. & alij communiter dico falluntur, quia legem illam Constantini qua nituntur a, recentiore lege sustulit postea Leo Imp. Constitut. 65. ad Stylianum de Incantatorum pæna, vt recte aduerterunt Nicol. Remigius: & Pet. Gregorius, & Godelmannus, quàm, quod Tribonianus, homo plane scelestus, prætermiserit, causam aliam non video, quam quia ab omni erat pietate & vera religione alienus. ibi Leo grauisimis verbis negat quidpiam vere bonum his artibus effici: sed apparens illud bonum, illecebramatque nassam esse, quæ illectos (inquit) in malorum omnium extremum vbi à summo bono exciderint, absorbeat, conuertit habemus. Notum enim no-

E